

P U B L I C A C I O N S

Q

|

AGUSTÍ COLOMER, *A trenc d'alba*, Barcelona, Viena Edicions, Barcelona, 2016.

En la seua monumental *A la recerca del temps perdut*, Marcel Proust escriu: «L'adolescència és l'única època en què aprenem alguna cosa». Un període de creixement personal que pot convertir-se també en un apassionant relat ple de força que suggereix i evoca l'afany per la vida a l'inici de la joventut.

A trenc d'alba conta la història d'un adolescent d'Alcoi que recorre el camí de la vida i de l'experiència fins els 19 anys amb afany pel treball i l'estudi. Agustí, nom del personatge principal, viu la proclamació de la República, l'esclat de la Guerra Civil i l'inici de la Dictadura, un temps trepidant, no exempt de frustracions i mancances, però amb sobredosi de voluntat i d'esperança. En les planes del llibre sura un tractament afortunat de la religiositat popular i del calendari festiu tradicional, que es converteix en ineludible homenatge a mossén Josep i la congregació salesiana al capdavant del Patronat de la Joventut Obrera, on es forma humanament i espiritualment el protagonista. El Patronat és una segona llar per als xiquets obrers de l'Alcoi industrial de finals de segle XIX i primera meitat del XX on, com en tantes altres viles i ciutats, el cristianisme mira de fit a fit la societat i s'encarna en institucions, sindicats i patronats.

Agustí Colomer Ferràndiz (Alcoi, 1961) va guanyar el XXXV Premi de Narrativa Curta «25 d'abril» Vila de Benissa amb la novel·la *A trenc d'alba*. Colomer és autor dels assaigs *Retrobar la tradició* (1996), *Mounier i Esprit. Europa contra les hegemonies* (2001) i *Temps d'acció. Acció Nacionalista Valenciana 1933-1936* (2007), i ha participat en llibres col·lectius com *Document 88. Destinats (sobretot) a nacionalistes* (1988), o *El valencianisme que ve* (1996). A més, és fundador i director de la col·lecció «Rent» de literatura religiosa contemporània de l'editorial Denes, tota una singularitat en el panorama cultural valencià.

En la seua primera incursió en la ficció, l'autor rescata els escrits autobiogràfics de son pare, Agustí Colomer Belda (Bocairent, 1921-València, 2009). El protagonista viu el viatge personal i íntim

del pas de la infància a l'adolescència a través d'altres itineraris com l'emigració familiar forçosa de Bocairent a Alcoi, el trasllat per a estudiar a València, o el retorn a la llar en acabar la guerra. Un viatge personal que és també un itinerari col·lectiu: el de les esperances republicanes que es dissolen a la guerra i desemboquen en la derrota.

L'autor coneix molt bé l'època, ho sabem pels seus estudis sobre el valencianisme en temps de la República, i això es nota en el to narratiu del llibre. La novel·la, escrita en primera persona, relata els primers treballs d'Agustí en una casa de fotografia i en el Gran Hotel Continental d'Alcoi, sense deixar d'estudiar en una acadèmia i freqüentar el Patronat de la Joventut Obrera. Més tard, la seua determinació el conduirà a estudiar el batxillerat en l'Institut Obrer de València, institució educativa innovadora creada pel Govern de la República.

Al voltant del protagonista deixen la seua petjada els pares, la família, els educadors de la infantesa, però també els professors de l'Institut Obrer, els anarquistes d'Alcoi o un estudiant falangista, entre altres personatges que basteixen un fresc lliure de maniqueïsmes. En temps tan convulsos, és colpidora l'espiritualitat del jove, que, tot i la distància que el manté allunyat de la llar mentre resideix a València, abraça sa mare a través de la pregària diària a Maria Auxiliadora i l'estima per Don Bosco i els salesians, sempre al cor.

I corprèn també el lament amarg, segurament en la memòria de molts dels que visqueren la fi de la guerra, quan perceberen el «poc esperit cristià que s'hi respirava» i «l'odi latent i un ressentiment de revenja per part dels *purs*».

Antoni Martínez Vendrell

DAVID JOU, *Cartografies de Déu*, Barcelona, Edicions Viena, 2016, 89 ps.

Aquest darrer llibre de David Jou és com un diamant: petit i preciós, bàsicament de poesia amb algunes reflexions aclaridores. És l'obra d'un gran creient, brillant intel·lectual i fi poeta, que sempre vol mantenir un equilibri entre la identitat catòlica i el diàleg en

el qual sempre s'aprèn. Sobre aquesta obra voldria fer tres reflexions.

Primer sobre el marc. L'obra s'inscriu plenament en la gran tradició catalana, tal com molt encertadament la descriu Gabriel Magalhães, en un brillant article a «La Vanguardia» (4/03/2016). Diu que els trets distintius de l'espiritualitat mil·lenària de Catalunya, de la qual afirma que n'és un exponent clar i preclar en Jou, són quatre. 1. Tenir grans visions del món i del cosmos, lluny del provincianisme, obertes fins a la Via Làctea (això li escau bé, a un físic com en Jou) 2. Cultivar una espiritualitat il·lustrada, basada en el convenciment que la creença i la cultura s'alimenten mútuament. 3. Fer que la transcendència es transformi en acció social, en actualitat. 4. Viure una religiositat seriosa, rigorosa, exacta, minuciosa i alhora continguda. No hi ha dubte que l'Autor s'inscriu en aquesta tradició.

La segona reflexió és sobre el significat del llibre. Es tracta d'una obra de diàleg, clar i directe. Jou diu que hi ha una analogia de diàleg entre el que s'estableix entre fe i ciència, i el diàleg interreligiós, perquè ambdós són diàlegs interculturals. Distingeix entre el diàleg sobre els pressupostos essencials i autènticament religiosos (seria el diàleg doctrinal o teològic) i el diàleg intercultural de les religions (en aquest cas monoteistes), que és on s'inscriu l'obra. Pretén entendre millor l'altre a fi de veure què en puc aprendre, sense que vulgui arribar a canvis en temes essencials. «Els poemes del llibre, diu, tracten alguns temes cristians, jueus i musulmans prou coneguts, amb la curiositat d'esbrinar com la meua visió cristiana de Déu podria quedar matisada i potser enriquida en alguns aspectes per haver-hi reflexionat des de les dues altres perspectives» (p.12).

Al meu entendre, les actituds bàsiques de les relacions interreligioses que pretén el llibre són conèixer i comprendre l'altre, remarcar les bases comunes i respectar les diferències. I pel que fa als models o formes de diàleg que vol practicar, són el diàleg intercultural, el de l'experiència religiosa i el dels continguts (tot i que no vol entrar en el camp teològic). El Diccionari Fabra diu que «cartografia» és «l'art de traçar mapes o cartes geogràfiques» descrivint les valls, les muntanyes, els rius, i això és el que ha fet David Jou sobre les religions abrahàmiques a *Cartografies sobre Déu*.

El mitjà que practica Jou per dialogar és la poesia, des de la poesia. No se sol fer així, però s'ha de reconèixer que és un mitjà privilegiat precisament en temes religiosos. Déu és un misteri inefable, del qual sabem alguna cosa per analogies, per imatges i per exemples, dels quals se'n poden extreure, sí, raonaments teològics. Però segurament que hi podem anar més a fons a partir de la vivència personal, de la mística expressada en poesia. En tenim bons exemples en sant Joan de la Creu, els salms i Ramon Llull. «M'hauria agradat, diu, que aquest llibre fos més místic i no tan racional, però fem el que podem, segons la trajectòria espiritual i el grau de talent de cadascú. La inspiració poètica —com l'esperit, o com la intuïció científica— bufa com vol i on vol. En tot cas, l'esforç de síntesi, d'essencialitat, de transparència, de lluminositat, també són camps per on la poesia transita» (p. 14).

El tercer apunt és sobre l'esquema del llibre, que conté 35 poesies, agrupades de set en set. La primera part conté set poesies sobre els grans temes religiosos monoteistes («U», «Glòria», «Revelació», «Abraham», «Jerusalem», «Mística» i «Misericòrdia»). Segueixen tres sèries de set sobre Judaisme (Jahvé. L'Aliança), Cristianisme (Pare, Fill, Esperit Sant. L'amor) i Islam (Al·là. La Grandesa). El llibre clou amb els grans temes de diàleg entre monoteismes i modernitat (veritat, raó, espiritualitat, pluralitat, dones, violència i pau).

Un gran/petit llibre que ens endinsa en el ser de tres religions i ens les fa apreciar, compartir i aprendre. També així, i potser especialment així, es fa diàleg interreligiós: amb la poesia que va directament al cor de tot i de tothom.

Antoni Matabosch Soler

BERNABÉ DALMAU, *Manual cristià d'autoestima*, Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2016, 100 ps.

El títol sembla anunciar un llibre d'autoajuda dels que ensenyen a «com parlar en públic, com expressar-se, com fer amics...», etc., però el llibre de Bernabé Dalmau fa exactament el contrari: no és un ma-

nual per «semblar», sinó per «ser». L'autoestima n'és només la conseqüència. O, tant si l'autoestima és alta com si és curta, un símptoma.

El que, en aquest llibre, s'entén per autoestima «no és simplement el concepte que tenim de nosaltres mateixos», perquè, és evident que la fatuïtat o la depressió poden allunyar molt el que creiem ser del que realment som. El seu plantejament és el d'ajudar el lector a destriar aquells aspectes de la naturalesa humana —de la seva identitat, de fet— i del seu captament que li permetran tenir una valoració relativament satisfactòria del que és, la qual cosa, és clar, afavorirà —amb seguretat i sense ressentiments— fer el bé. La nòmina d'aquests aspectes que ajuden a construir l'autoestima té, certament, interès, començant pel que inicia la seva reflexió: acceptar el que hom és: el propi cos, la pròpia biografia i el context «psicològic, familiar, ambiental» que ens ha condicionat ser el que som. Entendre-ho —i acceptar-ho— és indefugible per construir una consciència justa i, per tant, una autoestima basada en la veritat.

Un segon aspecte és el de la manera com ens valorem. Bernabé Dalmau contraposa el narcisisme a la humilitat, o la depressió al seu remei, «la companyia i l'estimació». Un tercer aspecte descriu l'efecte que tenen en l'individu els objectius o els ideals amb què orienta la seva vida. L'autor hi transita amb prudència. Constata l'efecte positiu d'aspirar a un horitzó positiu i elevat, tant pel que té d'estímul —incloses les petites il·lusions— com pel que pot tenir —i és positiu que tingui— de construcció, solidària, que ajudi a bastir un món millor. I destria entre el que és pensar en els altres del que en diu simplement realitzar-se: «qualsevol pretensió de simplement realitzar-se s'aparta diametralment de la manera com es realitzà, ell sí, Jesús en el seu pas per aquest món». És la diferència que hi ha entre l'egocentrisme i el que, en terminologia cristiana, se'n pot dir «comunió».

El llibre tracta també de les oportunitats i dels riscos que ofereixen les diverses etapes de la vida —infància, maduresa, senectut— per mantenir o perdre una identitat i una autoestima positives. I dedica un capítol a les conseqüències de la pèrdua del que s'estima i, molt especialment, del dol per la mort d'algú: «En aquestes situacions, la pèrdua d'autoestima demana a crits la companyia d'una persona pro-

pera, que parli poc però que aportí una presència significant. I és que la solució a aquesta tragèdia no és altra que la de l'acompanyament».

El cristianisme és present a tot el llibre del qual diu que és «un llibre confessional, descaradament cristià però no agressivament irrespectuós envers ningú», però és en els darrers capítols que la relació del seu discurs amb la fe es fa més explícita i més rellevant. Especial interès i força té un dels darrers capítols —«La reina de les paràboles»— dedicat a la Paràbola del fill pròdig. Una paràbola, escriu, que «En els darrers anys s'ha insistit, amb raó, que el títol més precís seria el de Paràbola del fill perdut o, millor encara, el de Paràbola del pare misericordiós». I explica el perquè. L'autor aplica a cadascun dels tres protagonistes de la paràbola la relació de la seva conducta amb l'autoestima perseverant, perduda o retrobada.

Bernabé Dalmau utilitza, per explicar tot això, un discurs planer, gairebé oral: tria un llenguatge directe, col·loquial: «El Jesús suau, benigne, compassiu, àdhuc misericordiós [...] no és un coixí per a fer migdiada». I el text s'omple no només de citacions bíbliques —«paraules, paràboles, gestos»— o de teòlegs o d'analistes d'afinada sensibilitat religiosa, sinó també de refranys populars. En aquest sentit, la lectura dels catorze breus capítols del llibre és fàcil. Però dèiem que és un discurs gairebé oral perquè l'autor parla associant idees que es juxtaposen en excursos d'interès però que exigeixen, a vegades, retornar a la lectura per precisar-los.

Dues característiques més singularitzen el *Manual cristià d'autoestima*. Primer les referències constants, i molt pertinents, als valors i als conflictes de «la persona corrent, l'home i la dona del carrer» en l'actualitat. En aquest sentit, té un especial interès la reflexió que fa sobre els joves, a la seva formació i al seu futur. I, més important encara, el que més profundament caracteritza aquest text és la constant referència a l'amor de Déu i a l'amor als altres —«estimar i deixar-se estimar no són signes de feblesa»— com a arrel i com a conseqüència de l'autoestima.